RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Dnro 54/090/18

19.9.2018

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Rikosseuraamuslaitoksen lausunto koskien hallityksen esitystä eduskunnalle laeiksi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain 6 §:n ja 7 §:n muuttamisesta ehdotetaan muutettaviksi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuja lakeja.

Keskeinen muutos koskisi ehdonalaisen vapauden valvontaan asettamiselle säädettyjä edellytyksiä. Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi, korkeaksi arvioitua väkivalta- tai seksuaalirikokseen syyllistymisen riskiä koskeva edellytys valvontaan asettamiselle.

Lisäksi ehdotetaan murhasta, taposta tai murhan yrityksestä ensi kertaa tuomittujen sekä väkivalta- tai seksuaalirikosten uusijoiden väkivaltariskin systemaattisempaa arviointia ja vankeusaikaisten rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttavien toimintojen tehostamista. Väkivaltariskin arviointi perustuu kokonaisvaltaiseen arvioon henkilön tilanteesta, jolloin viranomaisella tulee olla tiedonsaantioikeus arvioitavan terveystietoihin.

Esityksen mukaan Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa säädettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta välttämättömien tietojen saantiin harkittaessa ehdonalaisen vapauden valvonnan tarvetta henkilön uusimisriskin perusteella.

Vertailua nykyiseen lainsäädäntöön

Riski- ja tarvearvio esitetään tehtäväksi systemaattisesti kohderyhmään kuuluvien rangaistusajan suunnittelun yhteydessä. Riski- ja tarvearvion perusteella laadittavassa rangaistusajan suunnitelmassa arvioitaisiin vankeusaikaisten toimintojen lisäksi tarvetta väkivaltariskin arvioinnille ennen ehdonalaista vapauttamista. Kyseisen arvion perusteella voitaisiin tuomittu asettaa ehdonalaisen vapauden valvontaan, kuten ehdotetaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 § 1 mom 5 -kohdassa. Saman pykälän 6 -kohdan mukaan valvontaan voitaisiin asettaa myös murhasta, taposta tai murhan yrityksestä ensi kertaa tuomittu henkilö. Valtuutus väkivaltariskin vankeusaikaiselle arvioinnille tulisi siis ehdotetusta yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:ä.

Osoite
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki

Puhelin
029 56 88500

Faksi
029 56 65440

Sähköpostiosoite
kirjaamo.rise@om.fi

Www-osoite
rikosseuraamus.fi

vankilatuote.fi

Ehdotus on ongelmainen erityisesti yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n 5-kohdan osalta. Ehdotuksessa ilmaistulla tavalla taposta tuomitut voisivat tulla jatkossa määrätyksi valvontaan kahden kohdan perusteella. Näistä perusteista nykylainsäädännössä jo oleva kohta on tappoon ja murhaan syyllistyneiden osalta automaattinen ja lakiin tulevaksi esitetty uusi kohta puolestaan harkinnanvarainen.

Rise pitää tärkeänä mahdollisuutta laajentaa valvonnan käyttöä väkivalta- ja seksuaalirikoksista tuomittujen osalta (em. lain 70 §:n 6-kohta). Ehdotuksen mukaan jatkossa voitaisiin sellainen tuomittu, jonka riski syyllistyä tulevaisuudessakin väkivalta- tai seksuaalirikokseen, asettaa valvontaan. Tämä tehtäisiin vankeusaikaisen arvioinnin perusteella. Vankeuslaissa ei kuitenkaan säädetä siitä miten, missä määrin ja millä keinoilla arviointia voidaan tehdä eikä myöskään oteta kantaa siihen milloin tuomittu voitaisiin asettaa valvontaan uusimisriskin perusteella. Käsillä olevassa ehdotuksessa halutaan korjata tämä tilanne ja antaa valtuutus vankeusaikaiseen väkivaltariskin arviointiin yhdyskuntaseuraamuksia koskevassa lainsäädännössä, pykälässä, joka nykymuodossaan määrittelee laskennallisin perustein milloin tuomittu asetetaan valvontaan. Valtuutus arviointiin koskisi siis lain 70 §:n 5- ja 6-kohtia.

Risen näkökulma siis on, että väkivalta- ja seksuaalirikosten uusimisriski on syy, minkä vuoksi tuomittu tulisi asettaa valvontaan, vaikka jäännösrangaistuksen pituus ei sitä edellyttäisi. Säätely arvioinnista tulisi kuitenkin lisätä vankeuslakiin, ja sen tulisi mahdollistaa vankeusaikainen arvionti tuomion alkuvaiheessa. Näin saataisiin työkaluja vankeusaikana tehtävään muutostyöskentelyyn. Risen eräissä yksiköissä käytössä oleva HCR20:V3 arviointityökalu tuottaa rangaistusajan suunnitteluun hyödynnettävää tietoa juuri väkivaltaiseen käyttäytymiseen vaikuttamisen osalta. Näin ollen tarkoituksenmukaisinta olisi, että arvio voitaisiin laatia jo tuomion alkuvaiheessa, etenkin vakavaan ja toistuvaan väkivaltaan syyllistyneiden osalta. Arvio voitaisiin päivittää kun vapautuminen lähestyy, ja siten olisi mahdollista määritellä valvonnan tarve niiden kohdalla, joiden jäännösrangaistus on jäämässä alle vuoden pituiseksi eikä valvontaan siksi määrättäisi automaattisesti. Tätä ei nykylaki eikä nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys mahdollista.

Valvontaan asettaminen harkinnanvaraisin perustein on päätös, jonka tulee perustua lakiin. Ehdotettu muutos omalla tavallaan sen varmistaisi, mutta muotoilu ei ole selkeä lain käyttäjän näkökulmasta. Tuomittuun kohdistuvan väkivallan uusimisriskiarvion laatiminen tuomitulle ja valvontaan määrääminen riskiarvion lopputuloksen perusteella on myös tuomitun kannalta oikeusturvakysymys, ja lainsäädännön tulisi siksi olla selkeä ja johdonmukainen.

Osoite
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki

Puhelin
029 56 88500

Faksi
029 56 65440

Sähköpostiosoite
kirjaamo.rise@om.fi

Www-osoite
rikosseuraamus.fi

vankilatuote.fi

R/SE RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Dnro 54/090/18

19.9.2018

Oikeus terveystietojen saantiin ja niiden luovutus

Rikosseuraamuslaitos pitää kannatettavana esitystä terveydentilaa ja hoitoa koskevien tietojen saamista arvioitaessa 70 §:n 5 kohdassa tarkoitettua väkivalta- tai seksuaalirikokseen syyllistymisen riskiä sekä suunniteltaessa ja toteutettaessa ehdonalaisen vapauden valvontaan sisällytettävää toimintaa.

Tiina Vogt-Airaksinen
erityisasiantuntija

Osoite
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki

Puhelin
029 56 88500

Faksi
029 56 65440

Sähköpostiosoite
kirjaamo.rise@om.fi

Www-osoite
rikosseuraamus.fi

vankilatuote.fi